

הלכות פורים

תוכן עניינים

תענית אסתר | זכר למחצית השקל | ערב פורים שחל בשבת | ליל פורים | קריאת המגילה בלילה וביום | מתנות לאביונים | משלוח מנות | מלאכה בפורים | סעודת פורים | שכרות בפורים | שתוי בתפילת פורים | דין מוקף הנמצא במקום פרוז ולהיפך | הלכות ודקדוקים בקריאת המגילה | דיני אבלות בפורים | נידונים וספקות בהלכות פורים

תענית אסתר

א. נהגו כל ישראל להתענות בי"ג באדר, כדי לזכור שהקב"ה רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל הקב"ה בכל לבבו, כמו שעשה בימי מרדכי ואסתר. והשנה, מקדימים את התענית ליום חמישי, י"א אדר ב'.

ב. קטנים עד גיל מצוות פטורים מהצום, ואף בתענית שעות אינם חייבים.

ג. חולה שאין בו סכנה, אינו מתענה, ואף אינו צריך להשלים את התענית ביום אחר.

ד. הגדרת חולה היא כחולה שמותר לו לקחת תרופות בשבת, והוא או באופן שנפל למשכב, או שחולה כל גופו והיינו שהוא במצב שאינו יכול לתפקד.

ה. גם מי שיש לו מיחוסים קשים [כגון כאבי עיניים הגורמים סבל אך עדיין ניתן לתפקד] - אינו מתענה, אך במקרה זה יש להשלים את התענית ביום אחר.

ו. מעוברות ומניקות אינן צמות.

ז. הגדרת מעוברת היא מעת שיודעת שהיא מעוברת [בכל אופן שהוא], ואף בתוך ארבעים יום ליצירת הוולד. הגדרת מינקת היא כל עוד שמניקה בפועל, ואף הנקה חלקית. אבל אם אינה מניקה בפועל כלל, אף שהיא תוך כ"ד חודש מהלידה, צריכה לצום.

ח. יולדת תוך ל' יום ללידתה אינה צמה. את הל' יום מקילים למנות מעת לעת.

ט. מפלת, אם היא הפילה אחר ארבעים יום מתחילת עיבורה, דינה כיוולדת שאינה צמה תוך ל' ללידה ולהפלה.

י. צריך לדאוג לאפשרות שיוכל לצום. ומי שיודע שאם לא יתאמץ במהלך הצום לא יהיה בגדר חולה, עליו לעשות כן [-לנוח] בכדי שיוכל לצום.

יא. יש להסתפק האם מותר לאלו הפטורים מהצום לאכול בשר ויין ומיני מעדנים, כיון שאין תענית זו תענית של אבלות. ונראה שאין להם לאכול כדי שלא לפרוש מן הציבור. אולם קטנים מותרים בכל אופן.

יב. התענית מתחילה בעלות השחר [השני, המאוחר] עד צאת הכוכבים. ואם רוצה לקום מוקדם לאכול לפני עלות השחר [לאחר שנת קבע], יתנה לפני שהולך לישון שאינו מקבל עליו את התענית עד עלות השחר. ואם לא התנה אסור באכילה אך מותר בשתייה [ובני ספרד אסורים אף בשתייה]. וראה הרחבה בדינים אלו באזמרה לשמך גיליון 229.

יג. מאחר ותענית אסתר הינה תענית של שמחה, מותר להתרחץ, להסתפר ולשמוע מנגינות בתענית.

יד. במקום צורך מותר לשטוף פיו במים ולצחצח שיניים (משנ"ב סי' תקס"ז ס"ק יא מתיר לשטוף בד' תעניות במקום צער, ותענית אסתר קילא טפ"ו).

טו. אף שבדר"כ אין אומרים 'אבינו מלכנו' ותחנון במנחה של תענית אסתר, כיון שהוא סמוך לתענית אסתר, אך השנה שהתענית מוקדמת, נוהגים בני אשכנז לאומרם.

זכר למחצית השקל

טז. מנהג ישראל לתת בחודש אדר זכר למחצית השקל [ויזהר שלא לומר 'מעו' אלו למחצית השקל']

יז. נוהגים לתת לפני מנחה של תענית

ערב פורים שחל בשבת

כד. מגילת אסתר אינה מוקצה (סי' תרפח ס"ק יח), ומותר להכין את הקריאה בשבת.

כה. אין אומרים 'אב הרחמים', ובמנחה אין אומרים 'צדקתך צדק'.

כו. סעודה שלישית: מותר לאכול סעודה שלישית כרגיל, אך לא ימלא בטנו עד כדי שלא יוכל לאכול סעודת פורים בלילה [דעת המחצית השקל (סי' תרצה ס"ק א) והקיצור שו"ע (סי' קמב ס"ה) למעט בסעודה שלישית. ומנהג החת"ס לאכול סעודה שלישית לפני שעה עשירית, ולהלכה אין חוששים לכך].

כז. המתחיל לאכול סעודה שלישית לפני השקיעה, יכול להמשיך לאכול פת לאחר צאת הכוכבים מדין 'התחיל בהיתר' (עי' סי' תרנב ס"ב, סי' ע"ט ס"ק כג, סי' רלה ס"ק כא), ובברכת המזון יזכיר רק 'רצה' ולא יזכיר 'על הנסים' (סי' קפח ס"ק לג, ועי' קיצור שו"ע סי' מד סעי' יז), ואינו נחשב שמכניס עצמו לספק על הנסים.

כח. אסור להכין משבת לחול, ולכך יש להיזהר בדברים הבאים:

• **אסור להביא את המגילה לבית הכנסת לפני צאת השבת ואמירת 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'.** אמנם אם יעיין במגילה בבית הכנסת בשבת, יכול להביאה [בצנעה] (שע"ת ריש סי' תרצג).

• אסור להתחיל לארגן את סעודת ליל פורים בשבת, וכן אסור לארגן את הרעשנים וכד' לקריאת המגילה.

• יש להסתפק האם מותר לומר בשבת שהולך לישון כדי שהיה לו כח להיות ער בלילה (עיין משנ"ב סי' רצ סק"ד).

• **מותר להתחפש בשבת,** ואין בכך משום הכנה משבת לחול, כיוון שנהנים מהתחפושת בשבת עצמה.

כט. נוהגים לאחר את תפילת ערבית, על מנת שהציבור יוכלו להוציא שבת בביתם [עי' אמירת 'ברוך המבדיל'], ולהגיע לבית הכנסת עם המגילה.

אסתר, אף בשנה זו שהתענית מוקדמת. ואף הנוהגים בכל שנה לתת לאחר מנחה קודם קריאת המגילה, בשנה זו המנהג הנפוץ הוא לתת לפני מנחה של תענית אסתר. מי שלא נתן לפני פורים יכול לתת עד סוף חודש אדר.

יח. רוב בני אשכנז נוהגים לתת ג' מטבעות של חצאי שקל [ודווקא ג' מטבעות, ולא שני מטבעות של שקל וחצי]. יש נוהגים לתת ג' מטבעות של חצאי דולר ישן [שיש בו כסף טהור], וקונים אותם מקופת בית הכנסת, ונותנים אותם חזרה. ומכיוון שאין זה מטבע היוצא בהוצאה בא"י, יש לתת ג' מטבעות של חצאי שקלים.

יט. ויש נוהגים לתת שווי של מחצית השקל של תורה, שהוא שווי של 9.6 גרם כסף, וכן מנהג רוב בני עדות המזרח. **ואף הנוהגים שיעור זה, לילדים די בנתינת שלשה חצאי שקלים.**

[ערך הכסף הטהור משתנה כל הזמן, ויש המחשבים זאת בתוספת מע"מ (בשנה זו כ- 32 ₪) ויש שלא (כ- 27.5 ₪). ניתן להתעדכן על ערך הכסף בקו בית ההוראה, שלוחה 84].

כ. קטן פחות מיג' אינו חייב במחצית השקל, אך המנהג לתת אף בעד בניו הקטנים, ואף לעוברים. רבים נוהגים לתת גם עבור נשים ובנות.

כא. קטן שאביו נתן עבורו מחצית השקל שוב אין מפסיק לתת בשנים הבאות. **נשים ובנות** שנתנו עבורן מחצית השקל יש להסתפק אם אפשר להפסיק לתת. ולכאורה נראה שבאופן שאין חשש של נדרי צדקה [ומעיל לזה מסירת מודעה בער"ה, או שלא היה דעתו לנהוג כן לעולם ולא נהג בזה ג"פ], אפשר להפסיק.

כב. מחצית השקל יש לתת לעניים [או לצרכי בית הכנסת].

כג. מחצית השקל אינו ניתן מכספי מעשר.

דיני ליל פורים [נראה לקמו סע' סז-סח דינים

נוספים]

ל. כתב המשנ"ב (סי' תרצה סק"ג) "כתבו האחרונים דנכון ללבוש בגדי שבת מבערב, וימצא אח"כ בביתו נרות דולקות ושולחן ערוך ומטה מוצעת". וכהיום שיש תאורת חשמל, די במה שהתאורה דולקת.

לא. סדר תפילת ערבית וקריאת המגילה לבני אשכנז: מזכירים "אתה חוננתנו", ו"על הנסים". לאחר תפילת שמו"ע אומר הש"ץ קדיש תתקבל, וקוראים המגילה. לאחר הקריאה אומרים "ויהי נועם וכו' יושב בסתר", "ואתה קדוש", ואח"כ אומר הש"ץ קדיש שלם בלי 'תתקבל', ו"עלינו לשבח".

לב. סדר תפילת ערבית וקריאת המגילה לבני ספרד: מזכירים "אתה חוננתנו", ו"על הנסים". לאחר תפילת שמו"ע אומר הש"ץ חצי קדיש, שובה וכו', ויהי נועם וכו', יושב בסתר וכו', עד "ואתה קדוש" [ראה להלן לעניין ברכת מאורי האש קודם המגילה], וקריאת מגילה. לאחר הקריאה אומרים "ואתה קדוש וכו'", קדיש תתקבל, [שיר המעלות לדוד לולי וכו'], שיר למעלות, ו"עלינו לשבח". ומבדילים כרגיל [ואם בירכו על הנר לפני הקריאה, יברכו כעת רק על היין, בשמים וההבדלה].

הבדלה

לג. מבדילים רק לאחר קריאת המגילה.

במקומות שמבדילים בבית הכנסת: אם אשתו ובני ביתו אינם שומעים את ההבדלה בבית הכנסת, לא יצא יד"ח ההבדלה בבית הכנסת, אלא יחזור לביתו ויבדיל.

השומעים מגילה ביחידות - יבדילו קודם קריאת המגילה, ויבדילו על מיץ ענבים. כמו"כ נראה שאנשים שאינם חוזרים לביתם לאחר קריאת מגילה להבדיל לבני ביתם, יכולים להבדיל בביתם לאחר צאת השבת [על מיץ ענבים].

לד. בני אשכנז נוהגים שאף את ברכת 'מאורי האש' מברכים לאחר הקריאה [ודלא כבתשעה באב שחל במוצ"ש], ורבים מבני ספרד נוהגים לברך ברכה זו בין תפילת שמו"ע לקריאת המגילה (עי' סי' תרצג, ב"י וברכ"י שם), ואת שאר ברכות ההבדלה יברכו לאחר הקריאה. [בפורים אומרים "ויתן לך" כרגיל].

'על הנסים' בתפילה

לה. אומרים 'על הנסים' בשלוש התפילות של פורים.

לו. שכח לאומר: אם נזכר קודם שאמר שם השם בחתימת הברכה חוזר ל'על הנסים', ואם הזכיר שם השם של החתימה מסיים ואינו חוזר, וקודם "יהיו לרצון" שאומרים אחרי "אלוקי נצור" יאמר דרך בקשה "הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר וכו'". אם כבר סיים את התפילה, אינו חוזר.

לז. הנוהג פורים בשני הימים מחמת ספק [כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה, וכן בהולך ממקום למקום באופן שמתחייב מספק] - פסק המשנ"ב (סי' תרפח סקי"ז, סי' תרצג סקי"ו) שמזכיר 'על הנסים', אך בכף החיים (סי' תרפח סקכ"ג, סי' תרצג סקט"ז) הביא בשם האריז"ל והבא"ח (פ' תצווה) שלא להזכיר. ולמעשה נוהגים שלא להזכיר (לוח א"י, וכן בהג החזו"א).

אכילה קודם קריאת המגילה

לח. אסור לאכול לפני קריאת המגילה [בין בלילה ובין ביום], ואף טעימה אסורה. ולהלכה נראה שאיסור זה נוהג אף בשנה זו, אע"פ שאינו לאחר תענית (עי' א"ר סי' תרפ"ו). [מלבד איסור זה, צריך גם להבדיל לפני האכילה, אך מים מותר לשתות].

לט. לצורך גדול, וכגון חולה קצת, מותרת טעימה.

מ. הגדרת 'טעימה' היא - אכילת פת ומזונות עד כביצה, ופירות וירקות וחטיפים שאינם מיני דגן אפי' הרבה. שתיית משקאות שאינם אלכוהוליים אפי' הרבה דינה כטעימה, ושתיית מים יש להקל אף שלא לצורך גדול, אך אסור לשתות יין או שאר משקאות אלכוהוליים יותר מכביצה.

מא. חולה שטעימה אינה מספיקה לו, יעמיד שומר שיזכיר לו לקרוא את המגילה ויכול לאכול.

מב. דינים אלו אמורים הן לגברים והן לנשים. אמנם יש לדעת שמצוי אצל נשים שיש להן צורך גדול [וכגון ששומעות מאוחר,

ג. בברכת 'שהחיינו' ביום פורים [לאשכנזים] יכוונו המברך והציבור גם על שאר מצוות היום - משלוח מנות, סעודת פורים [ומתנות לאביונים]. ולבני ספרד, יש פוסקים שכתבו שיכוונו כן בברכת 'שהחיינו' בלילה, ולהלכה אין צריך לכוון בלילה.

נא. כשהקורא כבר יצא ידי חובה: אם השומעים אינם יודעים לברך - יברך הקורא, **ואם הם יודעים לברך - לכתחילה יברכו השומעים**, ואחד יכול לברך ולהוציא את כולם ידי חובה הברכה.

נב. הקורא לנשים [לאחר שכבר יצא ידי חובה] **תברכנה הן 'לשמוע מקרא מגילה'**. ואפשר שאחת מהן תברך ותוציא את כולן, ואין עדיפות בזה. ויש נוהגים שהקורא מברך **'לשמוע מקרא מגילה'**.

ולבני עדות המזרח - יש הנוהגים שלא תברכנה כלל וגם לא יברכו להן, ויש הנוהגים שהקורא מברך עבורן **'על מקרא מגילה'**.

נג. המאחר לקריאת המגילה, ולא שמע את הפרקים הראשונים, **יכול לברך על המגילה בעצמו [אף שיש לו רק חומש]**, ויקרא מתוך חומש עד שישתווה עם הבעל קורא. ובתנאי שלא יצטרך לקרוא בעצמו יותר מחצי מהמגילה [במילים. ס"י תרצ].

נד. המאחר לקריאת המגילה והגיע לאחר שהתחילו את הברכות, יש להסתפק האם יברך ואח"כ ישלים את הפסוקים עד שישתווה לבעל קורא או שימתין עם הברכה **עד מקום שיוכל לברך - כגון בהכאת המן, ואף שהוא בין הפרקים ובאמצע הקריאה - יברך שם.** ונראה שאפשרות שניה עדיפה.

דיני קריאת ושמיעת המגילה

ראה הלכות נוספות באופן הקריאה בסוף העלון

נה. אסור לדבר משעה שמתחילים לברך את ברכות המגילה, **עד סיום הברכה שלאחר המגילה.**

נו. צריך השומע לשמוע כל תיבה ותיבה מפי הקורא, ואם חיסר תיבה אחת לא יצא, **ולכן אם חסר תיבה אחת שלא שמע, ישלים בעצמו אף מתוך החומש, עד שיגיע למקום שהקורא אוחז בו, ואפילו קרא**

מטפלות בילדים וכו']], ובמקום הצורך מותר להן לטעום אך לא לאכול.

מג. בן כרך שנמצא בעיר בי"ד והתחיל לאכול לפני השקיעה, מותר לו להמשיך לאכול אחר השקיעה, אע"פ שאוכל לפני קריאת המגילה של ליל ט"ו.

קריאת המגילה בלילה וביום

מד. הכל חייבים בקריאת המגילה, אחד האנשים ואחד הנשים, ואע"פ שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא נשים חייבות, שאף הן היו באותו הנס.

מה. זמן קריאת המגילה, **בלילה** - מצאת הכוכבים עד עלות השחר [השני], **וביום** - מנץ החמה עד שקיעת החמה, ובדיעבד אם קראו מעלות השחר [השני] - יצא.

דיני הברכות שלפני הקריאה

מו. קודם שמתחיל הקורא לברך **פושט כל המגילה וכופלה דף על דף, ודווקא כשקורא בציבור**, והשומעים אין צריכים לפשוט.

מז. **הקורא את המגילה צריך לכוון לצאת ידי חובה. ואם קורא בציבור, צריך לכוון להוציא ידי חובה את השומעים, והשומעים צריכים לכוון לצאת.**

מח. ברכות המגילה נאמרות בעמידה, וכל היוצאים בברכות צריכים לעמוד. הקורא את המגילה בציבור צריך לעמוד, והשומעים יכולים לשבת. הקורא את המגילה לפחות מעשרה אנשים יכול לשבת, **והקורא לנשים אפי' יותר מעשר דינו כקורא ליחיד שיכול לשבת.**

מט. הקורא את המגילה מברך **שלוש ברכות:** 'על מקרא מגילה', 'שעשה נסים', ו'שהחיינו'. **הספרדים** נוהגים לברך 'שהחיינו' רק בקריאת הלילה, **והאשכנזים** מברכים 'שהחיינו' אף בקריאת היום [ספרדי המתפלל אצל אשכנזים מותר לו לענות אמן על ברכת 'שהחיינו', ואין זה הפסק, ואף שבחלק מהמגילות אין 'עמוד', אין זה מעכב].

סד. בלילה, לאחר ברכת "הרב את ריבנו", אומרים "אשר הניא", וגם יחיד אומרה. ביום אין אומרים "אשר הניא". ואומרים "שושנת יעקב" [בלילה וביום]. בני עדות המזרח אינם אומרים כלל 'אשר הניא' ו'שושנת יעקב'.

דיני נגיעה במגילה

סה. טוב להחמיר ליטול ידיו לפני שנוגע במגילה.

סו. אם באמצע סעודת פת נגע במגילה ורוצה להמשיך באכילת פת, יש מחמירים ליטול ידיים פעם נוספת ללא ברכה.

דיני סעודת ליל פורים

סז. מצוה לשמוח ולהרבות קצת בסעודה בליל פורים [והשנה, יכוון גם לסעודת מלווה מלכה].

סח. יש נוהגים לאכול זרעונים בליל פורים [ומשום כך יש נוהגים בליל פורים לאכול אוזני המן ממולאים בפרג. ויש נוהגים לאכול ארבעס].

שחרית של פורים

סט. ביום הפורים בשחרית משכימים להתפלל, ומזכירים 'על הנסים' בשמו"ע. לאחר חזרת הש"ץ אומרים חצי קדיש, ומוציאים ספר תורה וקוראים שלשה עולים בפרשת "ויבוא עמלק" [מנהג ספרד לכפול את הפס' האחרון, והאשכנזים לא נהגו לכפול], ולאחר הקריאה אומרים חצי קדיש, ומחזירים הס"ת למקומו, ומיד לאחר מכן קוראים את המגילה.

ע. אין חולצים התפילין בשחרית עד לאחר קריאת המגילה (מ"ב ס"י תרצג ס"ק ו).

עא. י"א שכשקוראים במגילה "ליהודים היתה אורה וכו' ויקר" ימשמש בתפילין של יד ושל ראש וינשקם (בן איש חי וכף החיים ס"י תרצ).

עב. לנוסח אשכנז אומרים בשיר של יום רק מזמור כ"ב בתהילים, וטוב לומר קודם אמירתו "היום יום פלוני בשבת" [אך לא יאמרו 'שבו היו הלוויים אומרים וכו']. ואף בני עדות המזרח והחסידים האומרים גם שיר של יום הרגיל, לא יאמרו 'שבו היו הלוויים אומרים וכו'.

הרבה מן החומש, כל ששמע את רוב המגילה מהבעל קורא יצא.

נז. הקורא את המגילה צריך להשמיע לאוזנו, ואם לא השמיע לאוזנו יש אומרים שלא יצא ידי חובתו, אך להלכה לא יחזור.

נח. דיבר השומע באמצע קריאת המגילה, אם שמע את כל התיבות – יש להקל שאינו חוזר, אבל אם קרא את המגילה מתוך חומש בגלל שחלם או איחר ותוך כדי שמע את הבעל קורא - לא יצא ידי חובה, כי זה קריאה למפרע, לכן צריך להגיע עד היכן שהבעל קורא אוחז.

נט. 'חלם' בשעת קריאת המגילה, אם שומע את הקריאה עם מגילה [או חומש] לפניו ויודע במשך כל הזמן שחלם היכן אוחז הקורא במגילה, נחשב ששמע ויצא ידי חובה. ואם לא יודע, עליו להשלים מהמגילה שלפניו [או ממגילה שבחומש] מהמקום שחלם עד היכן שאוחז הקורא.

ס. המסתפק אם דילג מילה או שלא שמע מילה, בקריאת היום צריך לחזור ולשמוע כיון שהוא ספק מדברי קבלה, אבל בלילה יש מקום להקל משום ספק דרבנן.

סא. מי שיש בידו מגילה כשרה יכול לקרוא בפיו עם הבעל קורא, אך עדיף שישמע מהבעל קורא בשתיקה, ורק אם החסיר מילה שלא שמע יקרא בעצמו מהמגילה שלפניו [עד שישתווה עם הבעל קורא] (ועייני ס"י

תרצ ס"ק יג, וס"י תרפט ס"ק ה בטעם הדבר שעדיף שישמע מהבעל קורא ולא יקרא בפיו).

סב. מי שיש לו חומש לא יקרא עם הבעל קורא [אף לא בלחש], אלא ישמע את הקריאה מהבעל קורא.

דיני הברכות שלאחר הקריאה

סג. לאחר קריאת המגילה מברכים ברכת "הרב את ריבנו" בלילה וביום, ומברכים אותה לאחר שגלל את המגילה. ברכה זו מברכים דווקא כשקוראים בציבור, אך הקורא ביחיד נחלקו הפוסקים אם מברך, ולהלכה אין מברכין אותה ביחיד. הקורא לנשים, אף שהן רבות - דינן כיחיד.

מצוות היום

עג. ביום הפורים יש לקיים את מצוות היום, שהם מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, וסעודת פורים. ודיניהם יבוארו להלן.

עד. לפני קריאת המגילה אסור לאכול כמו שנתבאר לעיל, ולפני שאר מצוות היום יש שסוברים שאסור לאכול.

מתנות לאביונים

עה. חייב כל אדם מישראל איש ואישה לתת שתי מתנות לשני אביונים, דהיינו מתנה אחת לכל עני.

עו. אין לתת מתנות לאביונים מכספי מעשר, אבל מה שמוסיף יותר מהשיעור של החיוב יכול לתת ממעשרות.

עז. העיקר להלכה הוא ששיעור מתנות לאביונים הוא פרוטה [ויוצא יד"ח ב-10 אגורות], ויש אומרים שבזמננו [שאין בפרוטה אחת חשיבות וא"א לקנות בה דברים] צריך יותר מזה, ומסתבר שבשקל אחד יוצא ידי חובה לשיטה זו, וי"א שצריך שיעור שיוכל העני לקבל ממנו הנאה חשובה [בין 10 ש"ל - 50 ש"ל].

עה. יש לדאוג שהכסף יגיע ליד העני בפורים, ואם אין אפשרות יש לזכות בו ביום לעני את שווי הסכום שנתן, ויודיע לעני שזיכו לו [והזוכה עבור העני אין צריך לדעת עבור מי מזכה, רק שיגביה ויאמר שמתכוון לזכות עבור מי שרוצים לזכות לו].

עט. כשגבאי צדקה אוספים עבור האביונים, אין צורך שאותו הכסף שניתן עבור העני יגיע לידי ויאפשר להחליפו בכסף אחר.

פ. אפשר לתת לגבאי צדקה שטר כסף אחד [כגון 100 ש"ל] ולומר שנותן מתנות לאביונים עבורו ועבור כל בני ביתו (וראה להלן האופן המהודר). כמו כן אפשר לתת שטר אחד לגבאי צדקה ולומר שהוא עבור שני אביונים [כגון אם הגבאי אוסף עבור שני אביונים, ואם אוסף עבור חמישה אביונים יכול גם כן לומר שיהיה עבור שני אביונים

מתוך החמישה, כדי שתהיה מתנה חשובה לכל אחד מהם].

פא. אפשר לתת כסף לגבאי לפני פורים בתורת פיקדון, והוא ייתן אותו לעני בפורים.

פב. מתנות לאביונים ניתן לתת בכסף או במאכל, אבל לא בבגדים או בחפצים וכדו'.

פג. לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במתנות לאביונים, אך יש להסתפק אם מספיק שהבעל מוסיף סכום נוסף בשיעור מתנות לאביונים ומתכוון שיהיה עבור אשתו, או שצריך לזכות לה את הכסף על ידי אחר לפני שנותנו לעני [והאופן המהודר הוא שייתן לגבאי שיגביה ויזכה עבור אשתו].

פד. נחלקו האחרונים האם חובה לחנך ילדים שהגיעו לגיל חינוך למצוות מתנות לאביונים. ובחורים, אף שסמוכים על שולחן אביהם, חייבים.

פה. לכתחילה בן כרך ייתן לעני שהוא בן כרך, ובן פרזים ייתן לעני שהוא בן פרזים.

פו. הנוהג פורים בשני הימים מחמת ספק [כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה, וכן בהולך ממקום למקום באופן שמתחייב מספק] – ייתן מתנות לאביונים בשני הימים.

פז. יש הסוברים (ספר מקור חיים לבעל החוו"י סי' תרצד) שיש לתת מתנות לאביונים דוקא לאביון ולא לעני, והחילוק בין עני לאביון, פירש רש"י (ב"מ קיא:), 'אביון - מעונה מעני, ולשון אביון - האובה ואינו משיג מה שנפשו מתאוה לכל טוב וכו'. ומ"מ להלכה נראה שאף דכתיב קרא 'ומתנות לאביונים', נראה שאביון לאו דוקא, וה"ה עני.

פח. גדר עני הוא "עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח" (יו"ד סי' רנג"ב), והכוונה שתהיה לו הכנסה קבועה. ומי שאין לו לשנה הקרובה משכורת מסודרת המספיקה לצרכים קיומיים, לו ולבני ביתו למשך החודש, הרי הוא בגדר עני.

פט. אפשר לקיים מצות מתנות לאביונים בנתינה לבחור ישיבה שההורים/הישיבה לא מספקים לו את הדברים הנצרכים שיש לשאר הבחורים.

מתנות לאביונים בנתינה לת"ת של ישיבה

צ. בת"ת של ישיבה מקיימים מצות צדקה בהידור של החזקת עניים ת"ח, אך אין מקיימים בה מצות מתנות לאביונים כיון שלא מחלקים את הכסף לעניים בפורים עצמו.

צא. בחורים האוספים כסף לת"ת אינם רשאים ליטול אחוזים לעצמם ללא רשות מהנהלת הישיבה. ואף לגבי הוצאותיהם – יש לפעול לפי הוראות הנהלת הישיבה.

מתנות לאביונים ע"י אמצעים בנקאיים

צב. מתנות לאביונים ע"י שיק, רק אם העני פודה את השיק בו ביום [ויכול למשוך את הכסף] יוצאים יד"ח, ואם לא – לא.

צג. מתנות לאביונים ע"י העברה בנקאית, רק אם העני יקבל את הכסף לחשבונו [ואף יכול למשכן] ביום הפורים.

צד. בנתינת מתנות לאביונים בכרטיס אשראי לא יוצאים יד"ח, כיון שהעניים לא מקבלים את הכסף בפורים עצמו. אך יש קופות צדקה המזכות לכל התורמים להם – ע"י שקים דחויים או ע"י אשראי – כסף מזומן, ואותו נותנים לעניים בו ביום, ובזה יוצאים יד"ח.

משלוח מנות

צה. חייב כל אדם לשלוח לחבירו משלוח מנות אחד שיש בתוכו שני מיני מאכלים, או שני מיני משקים, או מאכל אחד ומשקה אחד.

צו. משלוח מנות צריך לתת דווקא מיני מאכל או משקה, ולא בגדים וחפצים. ובבשר חי שאינו מבושל, נחלקו הפוסקים אם יוצאים בו ידי חובה, ולכן יש להקפיד לתת מאכל שראוי לאוכלו כמות שהוא.

צז. שתי חתיכות בשר משני טעמים שונים, כגון מבושל וצלוי נחשבים לשני מינים למשלוח מנות. אך אם חותך בשר אחד לשתי חתיכות, יש לחוש שהן נחשבות למנה אחת (עי' ראש יוסף מגילה ז).

צח. שני מיני חטיפים נחשבים לשתי מנות.

צט. שני סוגי בקבוקי יין נחשבים שני מינים, וכן שני סוגי מיצים.

ק. אין צריך לשלוח שני מינים מברכות שונות, ורבים טועים בזה.

קא. די לתת רביעית יין או רביעית שאר משקים, וכן די לתת פרי אחד או פרוסת עוגה, מפני שכל אלו נחשבים מנה, כפי מה שרגילים לכבד אורח (עי' לקט יושר עמ' קנח, ופרי מגדים סי' תרצה משב"ז סק"ד, ראש יוסף מגילה ז, וא"א מבוטשאטש). אך עשיר, נכון שיזהר לכתחילה ליתן כפי הראוי לו. וכן נכון שהנותן לעשיר יזהר לכתחילה ליתן כפי הראוי לו (עי' ריטב"א מגילה שם, ובה"ל סי' תרצה).

קב. לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במשלוח מנות. ולגבי ילדים שהגיעו לגיל חינוך, נחלקו האחרונים אם יש לחנכם לזה. ובחורים – אף שסמוכים על שולחן אביהם, יש להחמיר שיתנו משלוח מנות.

משלוח מנות ע"י שליח

קג. יש מסתפקים אם צריך לשלוח משלוח מנות דווקא ע"י שליח, כיון דבקרא כתיב 'ומשלוח מנות' (עיין שו"ת בנין ציון סי' מד, האלף לך שלמה או"ח סי' שפג), אך י"א שגם הוא עצמו יכול לתת, ופירשו שהדין של משלוח בא לאפוקי שאין במשלוח מנות מצוה בו יותר מבשלוחו, אך אין צריך לתת דווקא ע"י שליח.

קה. העיקר להלכה שאין צריך שליח. וגם מי שמחמיר לשלוח שליח, די בשליח שהוא ילד קטן וכדו' אף שילד אינו בר שליחות [החת"ס (גיטין כב)] כתב שהיות וכתוב בפסוק 'ומשלוח מנות' – עיקר המצוה היא לתת על ידי שליח, לכן אפשר לשלוח גם ע"י קטן או גוי, כי דווקא במצוה שצריכה להעשות ע"י האדם בעצמו, צריך שיהיה לשליח כח כמותו, אבל כאן היות שעיקר המצוה לתת על ידי שליח לכן מועיל גם שליח קטן או גוי.]

קד. יש לדון בשולח ע"י שליח, האם המשלח צריך לברר אם אכן השליח נתן, מפני שמשלוח מנות נחשב לדברי קבלה שדינם כדאורייתא, ובמילוי דאורייתא לא אמרינן 'חזקה שליח עושה שליחותו' (עירובין לב, שו"ת אחיעזר

ח"ג סי' עג).

טבילת כלי המשלוח מנות

הנותן כלי לחברו במשלוח מנות, ישנם מקרים שהכלי טעון טבילה וישנם מקרים שאינו טעון טבילה כדלהלן:

קה. אם מטרתו העיקרית היא נתינת הכלי, והאוכל הוא רק כדי שהכלי יהא יפה ומלא - פטור מטבילה כדין כלי סחורה [ואם בכ"ז רוצה לטובלו, יש לו לזכות את הכלי למקבל ע"י אחר, ויודיע למקבל שהכלי טבול, ואופן זה עדיף מאשר שיטבול וישתמש בעצמו פעם אחת].

קו. אבל אם מניח על הכלי [אפי' בהפסק של נייר] **דבר חשוב [כגון דג מבושל, עוגה וכד']** - חשיב שימוש בכלי **וצריך לטובלו**. [אמנם אם מניח בכלי דברים שאינם צריכים לכלי, וכגון שמניח על הצלחת **חבילות** ממתקים וכד' - אין צריך לטבול את הכלי].

האם יוצאים ידי חובת משלוח מנות כשמחזיר משלוח מנות לחברו

איתא בגמ' (מגילה ז): "אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי". ונחלקו רש"י והר"ן בפירוש דברי הגמ': לדעת רש"י - 'זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו, ובשניה סועד חברו עמו'. ולדעת הר"ן - 'שלא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחברו ולהשאיר לעצמו והיו שולחין כל סעודתן זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים משלוח מנות'.

ובאר הט"ז (סי' תרצה ס"ק) שטעמו של רש"י שלא באר כהר"ן כי סובר שכשאדם מחזיר לחברו משלוח מנות אחר שקבל ממנו, לא מקיים מצות משלוח מנות, ע"ש באורו. ונראה שטעמו של רש"י שסבר שהוא כעין פירעון חוב, כמבואר בב"ב קמה לגבי שושבינות שנחשב פירעון חוב, וה"נ כיון שחברו שלח לו ומקובל ששולח בחזרה, אינו יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות.

ולהלכה פסק השו"ע (שם סע' ד) כדעת הר"ן, ובשעה"צ (שם ס"ק כט) כתב שלא העתיק את דברי הט"ז, כי להלכה אין חוששים לשיטת רש"י.

קז. המחזיר משלוח מנות למי שכבר קיבל ממנו, אף שיש המחמירים שלא יוצא ידי חובה, להלכה נפסק שיוצא בכך ידי חובה [וכמו שנתבאר].

דינים נוספים

קח. שני בחורי ישיבה יכולים להחליף את ארוחתם זה עם זה, ויוצאים בזה ידי חובת משלוח מנות.

קט. אפשר לתת משלוח מנות גדול לאדם שהוא בגדר עני, ולכוון שחצי ממנו יהיה למשלוח מנות וחציו האחר יהיה למתנות לאביונים (עי' מהרש"א וטורי אבן מגילה ז).

קי. משלוח מנות לקטן - יש להסתפק האם אפשר לתת משלוח מנות לילד קטן, האם הוא בגדר 'רעהו', ואף שיש הסוברים שלא יוצאים ידי חובה בנתינתו לקטן, להלכה נראה שיוצא ידי חובה, כי אף קטן בכלל 'רעהו'.

קיא. בן השולח לאביו ולהיפך [כשהוא סמוך על שולחן אביו יש בזה פרטים רבים], **ותלמיד השולח לרבו ולהיפך**, יוצאים בנתינתו זו ידי חובת מצות משלוח מנות, דהוא בכלל 'רעהו'.

קיב. לכתחילה בן כרך ייתן לבן כרך, ובן פרוזים ייתן לבן פרוזים.

קיג. הנוהג פורים בשני הימים מחמת ספק [כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה, וכן בהולך ממקום למקום באופן שמתחייב מספק] - דעת הפמ"ג (הובא בבה"ל סי' תרצה ד"ה או) שישלח מנות בשני הימים, וכן פסק בכף החיים (סי' תרפ"א אות כג) בשם האריז"ל [ודלא כהפר"ח (הובא בבה"ל) ששולח רק בפורים דפרזים].

פירות שביעית בפורים

קיד. אפשר לתת יין של שביעית כמשלוח מנות, אך אין להחזיר משלוח מנות [למי שכבר שלח לו] יין של שביעית. **ויש להיזהר מאד בפורים שלא לשתות יינות של שביעית שלא הופקרו בזמן הביעור**.

מלאכה בפורים

קטו. נוהגים שלא לעשות מלאכה בפורים, והעושה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה לעולם.

קטז. מלאכה שיש בה שמחה, מלאכה לצורך פורים [ולהלכה בכלל זה כביסה, תספורת ונטילת ציפורניים – ודווקא כשזקוקים להם בפורים], מלאכת מצווה וצרכי רבים – מותרים בפורים.

קיז. סחורה מותרת, ששמחה היא לו, אך ראוי למעט בה.

קיח. מלאכה המותרת בחול המועד ודאי שמותרת בפורים, שאיסור מלאכה בפורים קל יותר מאיסור מלאכה בחול המועד.

קיט. בליל פורים, יש מחלוקת אם נהגו שלא לעשות מלאכה, והמיקל יש לו על מי לסמוך.

סעודת פורים

קכ. טוב לעסוק מעט בתורה לפני שמתחיל את סעודת היום. סמך לדבר 'ליהודים היתה אורה ושמחה' אורה זו תורה (רמ"א סי' תרצה ס"ב).

קכא. שואלין ודורשין בהלכות פסח לי יום קודם הפסח, דהיינו ביום פורים עצמו יש להתחיל ללמוד הלכות פסח.

קכב. כתב המשנ"ב (סוס"י תלו) "כל שלשים יום [קודם פסח] צריך לעיין בכל דבר העושה שלא ישאר בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל".

קכג. יש להתפלל מנחה בעוד היום גדול, והמנהג לערוך סעודת פורים לאחר מנחה.

קכד. לכתחילה יש לאכול פת בסעודת פורים, ויש לאכול בשר ולשתות יין בסעודה זו.

קכה. כתב הרמ"א (סי' תרצה ס"ב) וז"ל: "ורוב הסעודה צריכה להיות ביום ולא כמו שנוהגים לעשות את הסעודה סמוך לערב ועיקר הסעודה בליל טו". ולפי"ז יש להקפיד שישתו יין ויאכלו בשר ביום קודם השקיעה.

קכו. ויש נוהגים לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין, ולאחר מכן הולכים לישון כדי לצאת יד"ח 'חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' (עי' רמ"א סי' תרצה).

שינוי מקום לעניין ברכה בבחורים העוברים מבית לבית:

קכז. בחורים האוספים כסף ועוברים מבית לבית, ודעתם לאכול ולשתות בבתי נוספים - מברכים רק בבית הראשון שבו אוכלים ושותים, ואינם צריכים לברך מחדש בכל בית, כיוון שדינם כהולכי דרכים, ויברכו ברכה אחרונה לאחר האכילה והשתייה האחרונה.

'על הנסים' בברכת המזון

קכח. יש להזכיר 'על הנסים' בברכת המזון, ואף אם מברך ברכת המזון במוצאי פורים, כיון שאכל כזית פת בפורים - אומר 'על הנסים'.

קכט. שכח לומר 'על הנסים' בברכת המזון כיון שיש אומרים שאין חיוב לאכול פת בפורים, אינו חוזר ומברך.

קל. ואם נזכר קודם שאמר "הרחמן הוא יזכנו" יוסיף "הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות וכו'" כנ"ל סע' לו.

בשר בקר בפורים

קלא. י"א שחובה לאכול בשר בקר בפורים (שו"ע סי' תרצו סע' ז', מג"א ופמ"ג ס"ק טו. וצ"ע מבחולין פג דמשמע דאין חיוב. אולם עי' משנ"ב סי' תקכט ס"ק יט שיש חיוב לאכול בשר).

אכילת פת בסעודת פורים

קלב. י"א שחובה לאכול פת בפורים (שו"ת מהרש"ל סי' מח), ויש המקילים בכך, ולכן אם שכח 'על הנסים' אינו חוזר, וכנ"ל (עי' מג"א סי' תרצה ס"ק ט, ובמ"ב ס"ק טו).

משתה ושמחה בשני הימים

קלג. יש חיוב משתה ושמחה קצת בשני הימים [לבן פרזים ביום ט"ו ולהיפך] אך לא צריך לאכול פת. ולכן בן פרזים צריך לעשות בט"ו קצת משתה ושמחה, ואף ירושלמי חייב לשמוח קצת ביום י"ד.

שכרות בפורים

האם מותר [או צריך] להשתכר בפורים

לבני אשכנז אין להשתכר בפורים אלא ישתה יותר מכדי הרגלו ויישן, ואף לבני עדות המזרח שיש חיוב להשתכר - אין להשתכר אם ע"י זה יזלזל במצוה מן המצוות, כנטילת ידים וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש (חיי אדם כלל קנה סעי' ל, מובא בבה"ל סי' תרצה ד"ה 'עד דלא ידע'). אך המשתכרים בפורים [אף בני אשכנז], אף שע"ז מפסידים ברכת המזון וכדו' - יש להם על מה לסמוך.

מקור הדין - איתא בגמ' (מגילה ז:): 'אמר רבא, חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'. והשו"ע (סי' תרצה סעי' ב) העתיק דברי הגמרא כלשונה. ובפשטות דעת השו"ע שיש חיוב להשתכר 'עד דלא ידע'. אמנם אם ע"י שתיית היין יגרם שיזלזל במצוות וכנ"ל בחיי אדם - אין להשתכר.

וכתב הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב הט"ו) "ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות". ומלשון הרמב"ם נראה שצריך לשתות כזו כמות של יין שעל ידה ירדם.

אמנם הרמ"א פסק (ע"פ המהר"י ברין שהובא בדרכי משה, והמהר"ל המצוין ברמ"א הוא ט"ס): **"וי"א דאין צריך להשתכר כ"כ אלא ישתה יותר מלימודו ויישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי"**. ובפשטות נראה שכוונתו שישתה יין יותר מכדי הרגלו ועל ידי שישן אינו יודע להבחין בין ארור המן וכו'. **דהיינו שלפי הרמב"ם צריך לשתות כמות יין עד שמתוך היין ירדם, ולפי הרמ"א סגי ששותה יותר מכדי הרגלו והולך לישון ובזה מקיים המצוה**. ונפק"מ בין הרמב"ם למהר"י ברין שלרמב"ם אין השינה צריכה להיות ביום, ולפי מהר"י ברין צריכה להיות דוקא ביום. אמנם בדברי המהר"י ברין שהובא בדרכי משה משמע כהרמב"ם, וצ"ע. אכן נראה שביאור דברי הרמ"א הוא כמו שמבואר היטב בדרכי משה הארוך, שם הביא דברי ה'כל בו' (והארחות חיים, פורים אות לח) הסוברים שאין להשתכר כלל, והשכרות הוא

איסור גדול ואין לך עבירה גדולה ממנו, אלא ישתה מעט יותר מלימודו, וחיבר דעתם עם דעת מהר"י ברין הנ"ל, ויש כאן שני עניינים - לשתות יותר מלימודו, וכן לישון כדי שע"י השינה לא יבחין בין ארור המן וכו'. **ואם כן צריך לדעת הרמ"א להקפיד לישון ביום הפורים**.

והנה בכל בו (הלכות פורים סי' מה) שהוא מקורו של הרמ"א כתוב שישתה יותר מלימודו כדי שירבה לשמוח, אבל ברמ"א לא העתיק מילים אלו כי לשיטתו ה'עד דלא ידע' מתקיים ע"י השינה.

ולמעשה האופן המהודר הוא לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין ולישון כדי לצאת ידי חובת "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע".

ולימוד זכות על המקלים בזה ששותים רק מעט יין ואינם ישנים אחר כך הוא כשיטת רבינו אפרים שהובאה בר"ן (מגילה ז) הסובר שאחרי ששחטיה רבה לר' זירא בטלה מצות השתיה [וכ"כ הט"ז (סי' תרצה ס"ק ב) בדעת הרמ"א וכ"כ הפר"ח (שם)], או מטעם החי"א הנ"ל.

ההתבשמות היא משתיית יין (רש"י מגילה ז ע"ב, רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הט"ו, אבודרהם סדר תפילת פורים, שו"ע או"ח סי' תרצו ס"ז), ואם קשה להתבשם מיין, יתבשם משאר משקאות חריפים.

נשים וקטנים אינם חייבים בשתיית יין.

דיני שתוי ושיכור לתפילה ברכהמ"ז וברכות בפורים

[בשאר ימות השנה הדין שונה]

קלד. שתוי שיכול לדבר כהוגן מותר לו לכתחילה להתפלל, וכל שכן לומר שאר ברכות (סי' צט).

קלה. אם יכול להתפלל רק ע"י סידור, אם התפלל תפילתו תפילה (עי' שם סעיף גומ"ב שם ס"ק יז).

קלו. שיכור שאינו יכול לדבר [גם מתוך הסידור] ללא גמגום לפני המלך או אדם נכבד, אסור לו להתפלל, ואפילו בדיעבד לא יצא, וצריך להתפלל שנית אחר שיפוג יינו. ולגבי ברכת המזון, לכתחילה יש לברך

ברכת המזון לפני שמגיע למצב זה, אך אם כבר הגיע לשכרות כזו לפני שהספיק לברך, **יכול בדיעבד לברך ברכת המזון**, ושאר ברכות יכול לברך לכתחילה.

קלז. שיכור כלוט [דהיינו שעושה ואינו יודע מה עושה, כרמב"ם הל' מכירה פכ"ט הי"ח, ובחו"מ סי' רלה סע' כב], דינו כשוטה ופטור מכל המצוות, ואם התפלל או ברך - לא יצא יד"ח וחוזר ומברך (סי' קפה מ"ב ס"ק ו, סי' צט ס"ק יא, רמב"ם הל' נזירות פ"א הי"ב, עירובין סה).

דיני בן עיר ובן כרך דין ירושלמי המגיע לפרזים

**האופן בו ירושלמי שמגיע לעיר פרוזה
קורא מגילה בי"ד בברכה** [ומתחייב
בוודאי בשאר מצוות היום]

כדי שירושלמי שמגיע לפרזים ליום י"ד יתחייב בוודאי במצוות היום ויקרא את המגילה בברכה, **צריך שיתקיימו כל ארבעת התנאים דלהלן** [ואם אחד מהם לא מתקיים - עליו לקרוא את המגילה ללא ברכה ולקיים את שאר מצוות היום מספק, ולא יזכיר 'על הנסים']

א. שבשעה שיוצא מירושלים תהיה דעתו להישאר בפרזים לפחות עד עלות השחר של יום י"ד.

ב. שיגיע לפרזים לפני השקיעה של ליל י"ד [ובשנה זו, הוא באופן ששהה בשבת בפרזים].

ג. שבשקיעה של ליל י"ד [כשנמצא כבר בפרזים] לא נמלך בדעתו, ועדיין **דעתו להישאר שם** לפחות עד עלות השחר.

ד. שנשאר בפועל בפרזים עד עלות השחר של י"ד.

**האופנים בהם ירושלמי שמגיע לפרזים
קורא מגילה בי"ד בלא ברכה** [ומקיים את
שאר מצוות היום מספק, ולא מזכיר 'על
הנסים']

א. אם הגיע לפרזים בליל י"ד אחרי השקיעה על דעת להישאר שם לפחות עד עלה"ש - יקרא ללא ברכה [ויקרא לאחר שיגיע לפרזים, כאמור בסע' א דלהלן].

ב. אם בשעה שיצא מביתו בליל [או בערב] י"ד היה בדעתו לחזור לירושלים עוד באותו הלילה קודם עלה"ש, ולבסוף נמלך והחליט מרצונו להישאר בפרזים עד לאחר עלה"ש - יקרא ללא ברכה - אף אם הגיע לפרזים לפני השקיעה, ואף שכבר בזמן השקיעה נמלך והחליט להישאר בפרזים [ונראה שאף אם החליט להישאר בפרזים מחמת אונס, יש להחמיר לקרוא מספק]. וראה להלן סע' ד אופן זה בהרחבה.

ג. אם בשקיעה היה בדעתו להישאר עד אחרי עלות השחר, ולבסוף נמלך ויצא מהפרזים לפני עלות השחר - יקרא ללא ברכה בלילה וביום ויקיים את שאר המצוות מספק [ויכול לקרוא אף בירושלים, ולתת משלוח מנות ומתנות לאביונים לבן פרזים].

האופן בו ירושלמי שמגיע לפרזים אינו מתחייב כלל בי"ד

ירושלמי שמגיע לפרזים ביום י"ד אינו מתחייב כלל בפורים דפרזים, וראה להלן סעיף ב, ג.

אופנים נוספים ופרטי דינים

א. כאמור לעיל באופן א, ירושלמי שמגיע לפרזים במשך ליל י"ד [לאחר השקיעה], ודעתו להישאר שם עד אחרי עלות השחר של י"ד - קורא מגילה בלא ברכה בי"ד **כשמגיע לפרזים, ואינו יכול לקרוא כשהוא בירושלים** וכן אינו יכול לקרוא בדרך מירושלים לפרזים.

ב. ירושלמי שמגיע לפרזים בליל י"ד [לאחר השקיעה] ובין בשעה שיצא מביתו ובין בעת השקיעה היה בדעתו לחזור באותו לילה לירושלים, וכך באמת עשה - אין לו דיני פורים של פרזים.

ג. ירושלמי שהגיע לפרזים לפני או במשך ליל י"ד ודעתו לחזור לירושלים במשך הלילה [קודם עלה"ש], ולבסוף **נתעכב [שלא מדעתו]** ונשאר בפרזים עד לאחר עלה"ש - אין לו דיני פורים של פרזים (ועיין סע' ד).

ד. כאמור לעיל באופן ב', ירושלמי שהגיע לפרזים לפני או במשך ליל י"ד, אף שגם

את בני ירושלים החייבים בוודאי במצוות היום.

אפשרות בה אדם לא יתחייב כלל במצות הפורים

ט. ירושלמי שהגיע לפרזים לאחר עלות השחר של יום י"ד וכוונתו לגור שם בקביעות - אינו קורא לא בי"ד ולא בט"ו.

אם לא עקר לפרזים בקביעות אלא חוזר לירושלים אחר עלות השחר של ט"ו, יש סוברים שכיון שלא עקר דירתו לפרזים בקביעות עליו לנהוג את מצוות הפורים של יום ט"ו ולקרא מגילה בלא ברכה, ולדעת החזו"א כיון שבעלות השחר של ט"ו לא היה בירושלים - הרי הוא פטור גם מקריאת המגילה של ט"ו. ואין לאדם לגרום לעצמו להפטר ממצוות הפורים.

דין בן פרזים המגיע לירושלים

י. בן פרזים שהגיע לירושלים לפני עלה"ש של י"ד [ובשנה זו, הוא באופן ששהה בשבת בירושלים], ודעתו לצאת מירושלים לפני עלות השחר של ט"ו - חייב בוודאי בכל מצוות היום של י"ד למרות שנמצא בירושלים, ועליו לקרוא [או לשמוע מן פרזים אחר] שם את המגילה בברכה ולקיים את שאר מצות היום [וייתן משלוח מנות ומתנות לאביונים לבן פרזים], ואין חוששים לשיטת הרא"ש הסובר שחייב בט"ו.

יא. בן פרזים שהגיע לירושלים לפני ליל י"ד [ובשנה זו הוא באופן ששהה שם בשבת], ודעתו להישאר שם עד אחרי עלה"ש של ט"ו - דינו כירושלמי גמור, הפטור בי"ד וחייב בט"ו.

יב. בן פרזים שהיה בעירו בשקיעה של ליל י"ד - אף אם יצא לאחמ"כ לירושלים, ואף אם בדעתו להישאר שם עד לאחר עלה"ש של ט"ו [ואף אם מראש היה בדעתו לעזוב את עירו לאחר השקיעה] - מתחייב כפרזים בי"ד ויקרא את המגילה בירושלים בברכה [וייתן משלוח מנות ומתנות לאביונים לבן פרזים] [מפני ששונה הדין של בן פרזים שהיה בתחילת ליל י"ד בביתו ואח"כ יצא, מן ירושלים שמגיע

כשיצא מביתו וגם בשעת השקיעה דעתו היתה לחזור לירושלים במשך הלילה, אם באמצע הלילה נמלך והחליט להישאר בפרזים עד לאחר עלה"ש - מחויב בפורים דפרזים מספק ויקרא מגילה ללא ברכה, ולא יזכיר 'על הנסים' [ואם התעכב בפרזים מחמת אונס - יש להסתפק אם מחויב בפורים דפרזים, ולמעשה יש להחמיר].

ה. ירושלמי שהגיע לפרזים ביום י"ד על דעת להישאר שם עד אחר עלות השחר של יום ט"ו - פטור מפורים דפרזים ומחויב בפורים דמוקפין מספק, ויקרא את המגילה בפרזים בליל וביום ט"ו ללא ברכה ויקיים שאר מצוות היום מספק [אבל אין לעשות כן, משום שיש שיטות שהפסיד לגמרי מצות פורים, וכדלהלן סעיף ט].

ו. ירושלמי שהגיע לפרזים ביום י"ד ודעתו לחזור לירושלים בליל ט"ו [לאחר השקיעה קודם עלה"ש] וכך עשה [או שנתעכב לאחר עלות השחר] - פטור מפורים של י"ד וחייב בוודאי בפורים של ט"ו, ויכול לקרוא את המגילה בברכה ולקיים את שאר מצוות היום אף שהוא עדיין בפרזים [ואם נתעכב אחר עלה"ש - ייתן משלוח מנות ומתנות לאביונים לאדם ירושלמי].

ואם התחייב כבר בי"ד [באופנים המבוארים לעיל] - כיון שדעתו לחזור לירושלים במשך ליל ט"ו, חייב בט"ו וקורא בלא ברכה (כדין המבואר להלן סעיף ח), ויכול לקרוא אף שהוא עדיין בעיר.

ז. ירושלמי שהגיע לפרזים באופן שהתחייב בפורים דפרזים, וחוזר לירושלים לפני השקיעה של ליל ט"ו - חייב בכל מצוות היום של ט"ו, ונראה שאף אפשר לברך על קריאת המגילה [בלא 'שהחיינו'].

ח. ירושלמי שהגיע לפרזים באופן שהתחייב בפורים דפרזים, וחוזר לירושלים במהלך ליל ט"ו [לאחר השקיעה קודם עלות השחר] ונשאר שם עד לאחר עלות השחר - חייב לקיים את מצוות היום מספק ולקרא שוב מגילה ללא ברכה [ובליל ט"ו יכול לקרוא את המגילה אף בפרזים], ומאחר ומחויב מספק בלבד, אינו יכול להוציא יד"ח

הגיע לביתו במשך הלילה יש לצדד שיקרא מגילה עם ברכה.

שאלה: בחור ישיבה הלומד בירושלים וגר בב"ב שחוזר במשך ליל י"ד לביתו שבב"ב. האם יכול לקרוא מגילה בעודו בישיבה שבירושלים, או רק לאחר שמגיע לביתו שבפרזים.

תשובה: בן פרזים יכול לקרוא את המגילה בליל י"ד אף כשהוא עדיין בירושלים (כנ"ל סעיף יב), משא"כ ירושלמי לא יכול לקרוא את המגילה של פרזים לפני שמגיע לפרזים [אף שדעתו להגיע, כנ"ל סעיף א].

ולגבי בן ישיבה, יש להסתפק האם הוא ירושלמי או בני ברק (כאמור בתשובה הקודמת), ולכן אין להקל לו לקרוא את המגילה בירושלים או בדרך לפרזים, אלא יקרא רק לאחר שמגיע לפרזים.

שאלה: בחור ישיבה הלומד בירושלים וגר בב"ב שהגיע לביתו בתענית אסתר, וחזר לישיבה בליל ט"ו. האם קורא בירושלים.

תשובה: מאחר ודינו אף כירושלמי מתחייב בפורים של ט"ו, ונראה שיקרא את המגילה בברכה [ללא 'שהחינו'] לאחר שהגיע לירושלים, ויקיים את כל מצוות היום פעם נוספת (וכסע' ז' דלעיל). [צריך ליזהר שלא להתחיל לאכול אחרי השקיעה לפני ששומע מגילה בליל ט"ו].

שאלה: בחור ישיבה הלומד בישיבה בבני ברק ונוסע לביתו בירושלים במשך ליל י"ד לפני עלות השחר. האם מתחייב בפורים של י"ד [שהרי אינו נמצא בבני ברק בעלות השחר].

תשובה: כיון שהיה בבני ברק בתחילת ליל י"ד, וכיון שבחור שלומד בבני ברק נחשב שגר גם בבני ברק (כאמור), א"כ נתחייב כבר בפורים של י"ד (כבסעי' יב). ולגבי ברכה יש להסתפק, ונראה שיברך.

שאלה: בחור שגר ולומד בישיבה בבני ברק ונוסע בליל ט"ו לירושלים, האם יכול לקרוא את המגילה באוטובוס.

תשובה: עליו לקרוא לאחר שיגיע לירושלים.

לפרזים, שצריך שיהיה בפרזים בעלות השחר של י"ד כדי להתחייב בפורים דפרזים]. ובעניין חיובו בפורים דמוקפין - ראה סע' י, יג.

יג. בן פרזים שהגיע לירושלים ביום י"ד או בליל ט"ו לפני עלה"ש, ונשאר שם עד לאחר עלות השחר - חייב לקרוא שוב מגילה ללא ברכה [בירושלים, וכאמור בסע' הבא], ולקיים את שאר מצוות היום מספק [ולא יזכיר 'על הנסים'], ולכן אינו יכול להוציא יד"ח את בני ירושלים החייבים בוודאי [וא"א למחות במי שמקל שלא לקרוא את המגילה בטו' כלל באופן הנ"ל].

יד. בן פרזים המתעתד להתחייב בפורים דמוקפין - אינו יכול לקרוא את המגילה בליל ט"ו בפרזים, ואף לא בדרך לירושלים, אלא דווקא לאחר שהגיע לירושלים [משום שלא חל עליו שם 'בן כרך' עד שיגיע בפועל לירושלים, ועי' שו"ת הרשב"א (ח"ג סי' תיד)].

טו. בן פרזים שהגיע לירושלים לאחר עלות השחר של יום טו' - אינו חייב במצוות היום פעם נוספת.

שו"ת בעניין בחורי ישיבה ההולכים מפרזים לירושלים ולהיפך

שאלה: בחור ישיבה הלומד בירושלים, ונמצא בשקיעה של ליל י"ד בישיבה, וחוזר לביתו שבפרזים במשך הלילה, וחוזר לישיבה בירושלים ביום ט"ו. האם טוב עושה.

תשובה: יש להסתפק האם בחור ישיבה שגר בפרזים ולומד בירושלים דינו כפרוז [כבית הוריו] או שדינו כירושלמי [הישיבה שלומד בה], ולמעשה נראה שהוא גם פרוז וגם מוקף.

אם דינו כירושלמי, אזי אם מגיע לפרזים במשך הלילה, לדעת המשנ"ב מקיים מצוות פורים בי"ד, אך לדעת החזו"א לא מקיים מצוות פורים בי"ד כיוון שלא היה בתחילת הלילה בפרזים [ואף בירושלים אינו מתחייב, כיוון שלא היה בירושלים בעלות השחר של ט"ו]. ולפיכך לכתחילה נכון שיגיע לביתו לפני כניסת ליל י"ד, אבל למעשה גם אם

הלכות ודקדוקים בקריאת המגילה

כשאומר "בלילה ההוא נדדה" (י, א) יגביה קולו, כי שם מתחיל הנס.

כשאומר "האגרת הזאת" (ט, כו) ינענע את המגילה.

נוהגים שהציבור אומר בקול רם את ארבעת פסוקי הגאולה דלהלן, והחזן חוזר וקורא אחריהם: "איש יהודי" (ב, ה), "ומרדכי יצא" (ח, טו), "ליהודים היתה אורה" (ח, טז), "כי מרדכי היהודי" (י, ג), וכן את עשרת בני המן מ"חמש מאות איש" (י, ט) עד "עשרת" (י, ט) ועד בכלל.

יש מקפידים לכוון בפסוק האחרון - **שלא לצאת ידי חובה בקריאה מתוך חומש אלא לצאת רק בשמיעת הפסוק מהבעל קורא**, וטעמם הוא דכיון שיוצא ידי חובה בקריאת הפסוק מתוך החומש [שהרי הקורא מיעוט בעל פה יצא בדיעבד], לכן עדיף לכוון להדיא שלא לצאת יד"ח בקריאה מהחומש אלא לצאת בשמיעה מהבעל קורא, וכך יוצאים יד"ח לכתחילה. אך להלכה אין צריך לכוון מפורש לזה, כיון שיש אומדנא שוודאי אינו מכוון לצאת יד"ח בקריאתו מהחומש, משום שרוצה לצאת לכתחילה.

נוהגים לקרוא מילים אלו במנגינה של **איכה**: "וכלים מכלים שונים" (א, ז), "אשר הגלה מירושלים אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל" (ב, ו), "והמלך והמן ישבו לשתות.. זעקה גדולה ומרה" (ג, טו - טז, א), "אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד וכו'" (א, ט), "וכאשר אבדתי אבדתי" (טז, ט), "כי נמכרנו אני ועמי" (טז, ט), "כי איככה אוכל וראיתי.. באבדן מולדתי" (י, ח).

ספיקות במסורת הקריאה

את הפסוק "אשר נתן המלך" (ח, יא) קוראים שתי פעמים - פעם ראשונה "להרג" בלא וא"ו, ופעם שניה "ולהרג" עם וא"ו. וכן את הפסוק "נקהלו היהודים" (ט, ב) קוראים ב' פעמים - פעם ראשונה "בפניהם" עם בי"ת ופעם שניה "לפניהם" עם למ"ד. [ויש שאין חוזרים על כל הפסוק].

ואם טעה וקרא רק אחד מהם - אינו מעכב. [והעיקר להלכה זה "להרג" ו"לפניהם"].

קרי וכתוב במגילה

בפסוקים אלו יש לקרוא הקרי בלבד (עי' נדרים זל):

[פרק ג פס' ד] "וַיְהִי בְּאִמְרָם (כתיב) כְּאִמְרָם (קרי) אֱלִיו".

[פרק ט פס' יט] "הִיְהוּדִים הַפְּרוּזִים (כתיב) הַפְּרוּזִים (קרי) הַיְשָׁבִים".

[פרק ט פס' כז] "קִיְמוּ וּקְבַל (כתיב) וּקְבַלוּ (קרי) הִיְהוּדִים".

ואם טעה וקרא הכתיב בלבד, עי' שו"ע (או"ח סי' קמא ס"ח), ולמעשה נראה שלא צריך לחזור.

דיני טעות בקריאה

בשולחן ערוך (סי' תרצ סעיף יד) נפסק בסתם מדברי הירושלמי **ש'אין מדקדקים בטעיותיה'**, ומשמע שבכל אופן. ומובאת שם דעת י"א שהיינו דוקא בטעות שאינה משנה את המשמעות כגון 'יהודיים - יהודים' (פרק ד פס' ז, ובעוד ארבע מקומות), **אבל בטעות המשנה את המשמעות כגון 'יושב - ישב', ו'נופל - נפל'** הוי כאילו חיסר אותה מילה וצריך לחזור ולקרואה כסדר (מ"ב שם ס"ק נא).

אם חיסר מילה שאינה משנה את המשמעות ולא אמרה כלל וסיים את המגילה, לדעת כל הפוסקים צריך גם לברך שנית על הקריאה, אך יש לחוש לדעת הרא"ש (בה"ל סי' תרצ"ד ה'אין מדקדקין'), שסובר שמילה שאינה משנה את המשמעות אינה מעכבת ואפי' לחזור אי"צ, ולכן למעשה צריך לחזור ולקרוא את המגילה בלא ברכה.

אם חיסר אות אחת המשנה את המשמעות בקריאתו או בשמיעתו - צריך לחזור, ואם סיים את קריאת המגילה - חוזר מהיכן שטעה, ואם הסיח דעתו יחזור ויברך [ויש להסתפק אם חוזר לתחילת המגילה].

חיסר אות אחת שאינה משנה את המשמעות - יש להקל שאינו חוזר. [ואם ספק אם משנה את המשמעות יחזור ויקרא בלא ברכה].

דקדוקים בקריאה

בפסוקים להלן יש להקפיד על ניקוד המילים המודגשות, ויש לדון שהם לעיכובא לדעת הי"א בשו"ע (סי' תרצ סעי' יד) -

[פרק ב פס' ג] "ויפקד... ויקבצו".

[פרק ב פס' ו] "**הגלה** מירושלים עם **הגלה** אשר **הגלתה** עם יכניה מלך יהודה אשר **הגלה**" - להקפיד על הניקוד **המשתנה ג"פ במילה 'הגלה'** בפסוק זה.

[פרק ב פס' יט] "ומרדכי **ישב** בשער המלך". ולא ישב

[פרק ב פס' כ] "אסתר **עשה**".

[פרק ב פס' כג] "**ויבקש** הדבר **וימצא** ויתלו שניהם על עץ **ויכתב**".

[פרק ג פס' יב] "**ויקראו** ספרי המלך... **ויכתב** ככל אשר צוה... ונחתם בטבעת המלך".

[פרק ג פס' יג] "**ונשלוח**".

[פרק ד פס' ח] "כתב הדת אשר נתן בשושן".

[פרק ה פס' ו] "עד חצי המלכות ותעש".

[פרק ה פס' יד] "אמר למלך **ויתלו**".

[פרק ו פס' א] "**ויהיו** נקראים לפני המלך".

[פרק ו פס' ב] "**וימצא** כתוב".

[פרק ו פס' יב] "**וישב** מרדכי אל שער המלך".

[פרק ז פס' ח] "והמן **נפל** על המטה".

[פרק ח פס' ט] "**ויקראו** ספרי המלך... **ויכתב** ככל אשר צוה".

[פרק ח פסוק י] "**ויכתב** בשם המלך... ויחתם".

[פרק ט פס' א] "**ונהפוך** הוא".

[פרק ט פס' יד] "**ותנתן** דת בשושן".

[פרק ט פס' טז] "**המלך** נקהלו **ועמד**... **והרג** בשנאייהם".

[פרק ט פס' יז] "**ועשה** אתו".

יש לדון שטעויות אלו מעכבות, כמו שקרא "ישב" במקום "יושב" או "נפל" במקום "נופל" (סי' תרצ ס"ק נא לדעת הי"א בשו"ע שם), ואף שיש לחלק קצת ולומר שטעויות אלו של עבר הווה ועתיד בשאר המילים הנ"ל פחות

משמעותיות מיושב וישב ונופל ונפל שהם שינויים ממש בסיפור הדברים, מ"מ למעשה יש לחוש להחמיר בשאר המילים הנ"ל. אמנם אם כבר סיים את המגילה - נראה שיש להקל בהרבה מטעויות אלו כדעה הראשונה בשו"ע (סי' תרצ סעי' יד, ועי' ערוך השולחן שם סעי' כ), שזה אינו מעכב כיון שבסתם ויש עיקר ההלכה כסתם (עי' משנ"ב סי' לט סקי"ד) ובפרט במילים הנ"ל שיש לדון בהם. אולם במילים 'יושב - ישב' ו'נופל - נפל' וכיוצ"ב יש להחמיר כמו שכתב הבה"ל שם, ובשעת הדחק יש להקל כדעת העה"ש שאף במילים אלו אפשר לסמוך על הדעה הראשונה בשו"ע.

דקדוקים נוספים [יש להקפיד על ניקוד

המילים, אך אינו מעכב]:

[פרק א פס' ו] "על רצפת **בהט**". ואם אמר "רצפת" בפ"ה דגושה - יצא ידי חובה.

[פרק ב פס' יג-יד] "**ובזה** הנערה **באה** וכו' בערב היא **באה**, ובבקר היא **שבה**" במלרע, בשונה מ- "להביא את ושתי המלכה לפניו ולא **באה**" [פרק א פס' יז], שהוא במלעיל. ואם טעה - יצא ידי חובה, וכן כל מלעיל ומלרע - אינו מעכב.

[פרק ד פס' א] "ומרדכי ידע את כל אשר **נעשה**". ואם קרא "נעשה" - יצא ידי חובה (עי' נחמיה ה, יח). וכן בפרק ו פסוק ג "מה **נעשה** יקר וגדולה". יש ליזהר לקרוא מתוך הכתב את ה"ואת" השייך לבן המן הכתוב בסמוך אליו.

כללי ניקוד השם 'מרדכי': אם מופיע באמצע הפסוק - מנוקד 'מרדכי', מלבד בפרק ד' פס' יב' שמנוקד 'ויגידו למרדכי' אף שהוא באמצע פסוק. ובסוף פסוק קוראים בניקוד 'מרדכי'. וכן כל מקום שכתוב באתנחתא, נקרא בניקוד 'מרדכי'.

קריאת הניקוד במילה "מה": בכל המגילה מנוקד 'מה', חוץ מד' מקומות:

[פרק ח פס' א] "**מה** הוא לה"

[פרק ט פס' יב] "**בשאר** מדינות המלך **מה** עשו"

[פרק ט פס' כו] "**ומה** ראו על ככה, **ומה** הגיע אליהם"

דיני אבלות בפורים

[תוך י"ב חודש על הוריו, או תוך ל' יום על שאר קרובים]

אבל חייב בסעודת פורים ובבשר ויין, **ומותר באכילה אף עם אחרים**, ומצווה לאכול בחבורה, **וכן מותר להשמיע מוזיקה בסעודה**. ואם אי אפשר לו לעשות בביתו יכול לאכול ולשמוח אפילו מחוץ לביתו.

אבל חייב במשלוח מנות, וישלח לשנים או שלושה ממכריו, אבל לא ישלח דברי שמחה, וי"א שאינו שולח אלא משלוח מנות אחד.

אין לשלוח משלוח מנות לאבל, ואם שלחו משלוח מנות לאבל מחוסר ידיעה, רשאי האבל לקבלו [ולרבו האבל, וכן לגנות האבלה - מותר].

נידונים וספקות בהלכות פורים

האם יוצאים בקריאת המגילה מנער בן יג'

יש לדון האם בחור בן שלוש עשרה שלא ידוע אם הביא ב' שערות יכול להוציא בקריאת המגילה ביום ובלילה לגברים ולנשים.

יסוד הספק הוא דקי"ל דחזקה דרבא מהני רק לדרבנן ולא לדאורייתא, וקריאת מגילה שמא הוי כדאורייתא כיון שחיובו מהכתובים דהוי כדברי קבלה. ולמעשה בלילה יכול לקרוא להוציא בין גברים ובין נשים, וביום מוציא נשים, ובגברים יל"ע.

טעם הדין הוא שמצינו שנחלקו הראשונים האם קריאת המגילה הוי כדרבנן או כדברי קבלה, לגבי ספק מוקפות חומה - שדעת הרמב"ן והריטב"א והר"ן (מגילה ה) שהוי ככל ספק דרבנן, ובשאלתות (בהעמק שאלה שאלתא לה) כתב דהוי כדאורייתא, וכן לגבי המסתפק אם חסר מילה בקריאה מגילה של יום או לא, קיי"ל (בסי' תרצב מ"ב ס"ק טז) שהוא כדאורייתא, ולכן נראה שה"ה בנד"ד שיש לחוש שקריאת המגילה נחשב דברי קבלה שדינו כדאורייתא וצריך שידעו שהביא שתי שערות.

ולהוציא נשים יכול כיון שבטורי אבן (מגילה ד)

כתב שנסים חייבות רק מדרבנן [היינו מחמת שאף הן היו באותו הנס].

חינוך קטנים למקרא מגילה

כתב השו"ע (סי' תרפט ס"א) "ומחנכין את הקטנים לקרותה".

ויש להסתפק מאיזה גיל יש לחנכו, האם מגיל שיודע לשמוע את כל המגילה [בדר"כ קרוב לבר מצווה] או מגיל שיודע לקרוא את כל המגילה באופן שיוצאים בו ידי חובה לכתחילה [בגיל 10-11 לפום חורפיה].

ולמעשה יש להחמיר לחנכו מגיל שיכול לקרוא את כל המגילה בשלימות.

לבישת בגד איש לאשה לצורך שמחת פורים

שאלה: האם מותר לאיש להתחפש בפורים לאישה, ולהיפך.

תשובה: הרמ"א (סי' תרצו ס"ה) כתב להתיר, אבל רבים מהפוסקים אסרו הדבר בהחלט (עי' משנ"ב שם סק"ל) ונכון להחמיר. ואם מתחפש באופן שניכר שהוא איש או שהיא אישה [כגון שלובשים רק מלבוש אחד] - אפשר שאין למחות בידו.

ולילדים עד גיל מצוות: בפורים עצמו - מעיקר הדין מותר [לבני אשכנז], אך נכון להימנע מזה [ועכ"פ משהגיעו לגיל חינוך].

שאלה: נערה המציגה בהצגה במסיבת פורים, האם מותרת בלבישת ציצית או שאר בגדי גבר לשם משחק והצגה לצורך שמחת פורים.

תשובה: בפורים עצמו - המיקל בזה (כדעת הרמ"א דלעיל) באופן שניכר שהיא אשה - אין למחות בידו, אבל הנכון להחמיר בזה כיון שרבים מהפוסקים אסרו הדבר בהחלט.

לפני פורים - אף לדעת הרמ"א שמותר בפורים, לפני פורים חמיר טפי, ולכן יש להשתמש בבגד העשוי מחומרים כמו אל-בד וכדומה, שאינו נחשב בגד איש ואין בו איסור 'לא ילבש', ויכולה לקיים המשחק בלא להיכנס לחשש איסור.

בגדים שיש בהם חוסר צניעות [כגון מכנסיים לבנות וכיו"ב] - אסורים מדינא בכל אופן.

הגיליון נתרם ע"י

הר"ר ישראל מרדכי אזרד

ומשפחתו הי"ו

לע"נ אמו מרת יפה בת מסעודה

ע"ה גלב"ע י"ז אדר א' תשפ"ד

הגיליון נתרם ע"י הרב אריאל

שפי שוייגר הי"ו

לע"נ הוריו: הרה"ח ר' יעקב שרנא

ב"ר מרדכי ז"ל, ומרת רבקה בת

הרה"ג ר' פנחס ע"ה.

הגיליון נתרם ע"י הרב שילה

אריאל והרב רוני ליקר הי"ו

להצלחתם והצלחת בני

משפחתם ברוחניות ובגשמיות

הגיליון נתרם לעילוי נשמת

אבי מורי הרב רפאל בן הרב

חיים יעקב זצ"ל

אימי מורתי ברטינה סימונה בת

חנוך ע"ה